

שואל פרק שלשה ועשרים שבת

כונב.

עין משפט
נור מצווה

מה א מ"ס פ"ד מס' כתוב
דעומם היליט עיר
סויינ"ג חוויה מיטן דע פאנ"ג
ט"ז:
טוט ב מ"י פירג מל"ג נאכל
קלסְסָה ד פַמְגַן פַעֲמָן כ
טוטש"ג יוֹדִי סַטּוּ פַעַמְגָן
ג ווניגת הולפֶם פַעַמְקָגֶג
דרל"ג! וְנַרְמָלָסֶס סַטּוּ פַעַמְגָן
פַעַמְגָן

תורה אור השלם

רב נשים נאנו
אמר לה כללים מושגנין
גבוחם. כמו שנאמר אתח'י
אשפלה גבושים עתודה
וודה להלו ילו'ה דורי טהרה
ישאר הנען פירשו
מקצתה הגדינה קרי' קרי' מורי
יעיר' ועריך רוקים במאן פרוחה
קוקבים מעש' ורוחקים לאילן
אוילן והרין שמעון ברה
מן כו' בר' באבא מורה
ליילון שבעין. ונעשה
ב' חותמא גיגילן גיגילן
שמשי' מושם ברכיה בצל ולול
אהוא הרדא מאלה שלום

מר ליה: **סלאטיש**. קומיס נועז גודסיט
וחוקוקים: **סקיס נועז** לו **אלט**. סדריך
חכ'ר תמים: **ליטמן מהליכין קראוניס**
חדס חמוקין נץיך להכחיק גלבוי זה
מוח: **טהני טוון**. סלון צי' מעו
וונטוונטו **קלטמן**, גורטבו. בון המהמ

סקורין גוּפִין¹: כל גנטים כתיר. סדרם נתקל באל איר קוין ליה זומחה: אדעתן של וונס מטבונס. דכמינו בלהען צין פוטו לדע וזכוקה מלהזגה קומכו: מפארטוט. ממתיקות. כמו מנען ס-מיטוּט (עליל דק קומכה): מפקנדות. כמו מהניי סכגד ווישא² (שוף). כמו סקט שטוף גמלתמה (וילמי³ ח) למוטות מהר האדר וויזז: וועטס ווינט. קומך. וו-ה' מדקזין קולוי לא-הדרי חד מומוקס נחמלים וו-זוקין זוקין מגוצו יילאו. יהלום בס הוקיקים מגוצקיות צדרליךס ווומיליס גוּסיטס: טאטיס. פלאיס: ייך ייסו צוֹלְמַן נוֹסָס: וו-קליגוטם. עסָק אל נג'ה⁴ ח-ט. טשיין מקוע צו גוּט ווועֶל מרגן מזחות כהנו: וויסטן חאנגן. זומא: עליי כהנָל מזח כהָד: וופר פָּלְבִּינָה. מתנען תהמוץ פמלה פאַסִּיטָּס: פָּסִּיק. מסדר פראיזט צל פוקוס: פָּזְדְּרוֹן. גאנז פָּאַפְּטָה. דָּכָּבָּה. מָדָּרָה: גאנז וו-אָקָה. לה גָּמָל עַל גְּמָלָה טַמְלָה. גְּמָלָה וו-טַמְלָה וו-טַמְלָה לא סָרִימָה. כהנָמָה וו-טַמְלָה לא סָרִימָה. כהנָמָה מְלָה מְלָה וו-טַמְלָה לא סָרִימָה. מְלָה נְפִי כְּבָדוֹ. מְלָה כהנָמָה לא דֵית שָׁעוֹלָס צָמָמָה לא מהל וו-טַמְלָה נְתִית המונן לו: צְבָען מהר. פְּנִים. מְתִיס כְּהוּ: שְׁאָלָן לוֹמָה. וו-טַמְלָה: מְפִילִים טוֹפָה גְּלָדוֹת. וו-טַמְלָה: מְפִילִים פְּנִים. מְתִיס כְּהוּ: שְׁאָלָן לוֹמָה. וו-טַמְלָה: מְפִילִים. קְרִיכָן לְמֻמָּוָה: נְמָקוּמוֹ. נְמָקוּם צָמָת סָס:

ס משתים נעשו שלוש משים
ה בשייל קורבן שאין טוון
פפיו⁽³⁾ (kol שרים ושירות)
ה הארע בין טוב לרע מכאן
שתחה מכאן שיפחויתן של
ס מתכברות אמר רב ברוייל
עמא קדרא רבא אמר ברוייל
יש ישמעהל ברבי יוסי אומר
מה ואורך מים תבונה ועמי
ז זוקם יקח ^ג גם מגבהת ייראו
חרך נעשה⁽⁴⁾ לו תוהום וינאי
זה פסיק סיידרא קמיה דרב כי
רכתב כי הוא אמר ויהי ז
רצין אהרה כי הולך האדם
של למלך שנכנס הוא ועבדיו
ז מדור לפי כבודו ואמר רב כי
משחררים פניו לעת זקנתו של
אב אמר רב חסדא נפשו של
שבעת ימים אמר רב יהודה
דריך יהודה לא היו לו מנהמאין
בל

מפליס. מלה נס. מלה נס. מלה נס. מלה נס.

רעה של סם ושל שחוק
יבום שיוועו שמורי הבית
ס שייעו שמורי הבית אלו
ז והתערתו אנשי החיל אלו
טוחנות אלו שנים וחשבו
ג אלו עינים אל' קיסר לר'
מ'ט לא ארית לבי אבדן
סחרוני גלידין כלבוי לא
טוחנן כי רב יוסי בר כסמא
טוחנת ווי לה לחרא דאלא
הא א' ר' חסדא ניקותא כי
טמבר ינוקותא כלילא דוורדא
דרחלה פא תנא משמעיה שנאמר
ו' ותשכח בניגיר שנאמר
ו' היה טובים ורעה לא אינו
ארבעין שנן מכילא מעלי
תרתי מעלי אל' ההוא גוזחה
רורה מהכא לקרחינה כמה
לונニア אל' צדוק ברחה
אמר ליה יעקרא שליפא
לא סיימס מסאניה אל' דעל
חמור בן חורין ורמנעל
ש דלא הא ולא הא דחפир
הדרת פנים וקון שמחת לב
בניהם ברוך המקומות שמנעך
א מצייניא אמר ליה יעקרא
אל' רב' לר' שמעון בן
ה לא הקבלנו פנק ברגל

רין: אל פירוט. גנון רין חדרן: אַל פִּירֹוט.

ושל בית הכהן
ושל פירוט יפה
והתעטו וגו' ב-
הכטלים והצללים
שוקים ובטלוי
הראות בארכות
ירוחש בן דנגיין
אל טור תלמיד
נבחין מהנויה
אבידנא בחישונת
אומר טבא תר
ולא אחיה מא
אתה רב רימי
סבירות כלילא
מאיר דוק בכ-
ונשבע לחם ו-
אל שמואל ל-
ועיל לחמק ע-
מבחן ואילך מ-
לר' יהושע בן
חו אל כמחק
קרח באברענ-
בתמןיא חזיה
סום מלך דע
בריגולדוי בר א-
ובבוד טב מיניא
לי תלה שמעון
אשה ³ נחלת ר-
מכולים אל קrho-
שליפא הוכחה
געטה צלה
וועוי גילדין
קאלקס כלומר
אל נקפאן
יעוד עזם
מלוך זוקנה
ונגלחה כמי
סיטי בגדל
ס תל מי
דריך מעתם
נילס בלטער
סוסלטם
מל צן
דוק נכלי
זבז וממלון
קאנ. דוק
לען מופק:
סיקס וווען.
סיקס זוי.
ס. ס. זוי.
עד קראט.
זון: מכאלל
סילקינס: מהר
בלודגטן.
כליה קלה
לענד צה נמר
לא. כי
עס צציאו
וועס: חזיה.
ס. ממיליא:
נמר לא
הארה צו-
ולאטומם
לענו פין.

הנחות ה"ח

רבי הנאנל
 כל קסר ליל השען מיט
 א את האה לאיב אבדין, כי ב' כ'
 סחקרת נוקם רוחב קברון טב
 סוכו שע על בס טמיטו ט'
 כלת קרי קלחן: ט'
 יוסטע טיקעלט צליפט
 עקוודיס ונטוקון לוקחן טבזון
 זוקון נגידו יוסקע דלע' אטזון
 קרחה מלוייניג. מהס זונען
 מהס נלה עמל נטמא
 רבינו יוסטע טיקעלט ט'
 מהס האטיק לאכנייט געגען
 עמי צהם: ט' ס'
 הווא הרכח שעריא גידן,
 עבון גראן ולולשן גראן
 כי כה השם העזים אמי

וכל כן הוא אמר כאן ואפלו מליא כאביסנא דגירדי, שאפלו שיעשה כל כך טוב, דהינו שיקח מכחול כזה שהוא בגודל של קורת האורגים, מ"מ זה כבר לא ישנה לו כלום, אבל מדבריו אנחנו לומדים שכשאדם כוחל את העין מה שהמכחול יותר עבה זה יותר טוב.

מספרת הגمرا, רבנן שכיבא ליה ברתיה ר' חנינה, מטה לו בתו, לא הוה קא בכ' עליה הוא לא היה בוכה עליה, אמרה ליה רבייהו, וכי תרגנולתא אפיקת מביתך, שאלת אותו אשתו, מדרוע אתה לא מראה כאן שום אותם של צער, שאתה לא בוכה, וכי תרגנולת הוצאה מביתך, אמר לה ענה לה ר' חנינה תרתי וכי שנים אני צרייך שיהיה לי, תכלא גם שיכול בנם ועיוורא וגם עורוון, דהינו שר' חנינה לא רצה לבכחות כדי שהbeci לא יעורו אותו.

מסבירה הגمرا, סבר לה ר' חנינה סבר כי הא דאמר רבינו יוחנן משום רבוי יוסי בן קצתרה, שש דמעות חן שיש סוגים של דמעות יש, שלוש יפות שלוש סוגים של דמעות הם מועלות לעינים ושלש רעות ושלוש סוגים של דמעות מזוקות, של עשן דמעות שבאות מחמת עשן, ושל בכ' ומהמת בכ'.

- דף קג"ב ע"א

ושל בית החב"א מפרש רשי' שבאים מתוך יסורים שהיציאה של האדם קשה עליו, רעות הדמעות האלה מזוקות לעינים, של סם דמעות שבאות על ידי סם שנוננים בעינים שיוציאו דמעות, ושל שחוק בשעה שארם צוחק ובאות דמעות, ושל פירות אמר רשי' פירות חריפים כגון חרקל שחמת ריחם באים דמעות, יפות אלו מועלות לעינים, ועל כן ר' חנינה לא רצה לבכחות, כי הדמעות של בכ' מעוררות את העינים.

וממשיכה הגمرا לברא את פרק י"ב בקהלת, שאומר שם שלמה המלך בתחילת הפרק זכר את בוראיך בימי בחורוותיך עד שלא יגעו הזקנה והמות, שיזכרו את הקב"ה לפני כן. ועל הפסוק (קהלת יב) ביום שיוועו שמרי הבית שאז הוא כבר לא יוכל לזכור את בוראו, אז לא יוכל כבר לקיים את המצוות, והתעוטות גנו'.

מפרשת הגمرا, מה הכוונה ביום שיוועו שמרי הבית, אלו הבטלים והצלעות, הבטלים והצלעות הם שמורים את בני המיעים, ועל כן חיותו של אדם נשמרת על ידם, ועל כן הם נקראים שמרי הבית, שבאותו יום שיוועו שמרי הבית הכוונה לעת הזקנה.

והתעוטות אנשי החיל, אלו שוקרים, שוקי האדם שעיליהם כחו של האדם נסמן, הם נקראים אנשי החיל.

ובטלו התוחנות אז לעת זקנה בטלו הטוחנות, אומרת הגمرا, אלו שינויים שהשניים מפסיקות לטחון בעת הזקנה, וחשבו הראות בארבעות אלו עינים שהם כן בימי הזקנה הראה נחלשת, וזה היא כוונתו של שלמה המלך, שבזמן הזקנה הוא כבר לא יכול לקיים את המצוות על כן שיספיק לעשות לפני כן.

מספרת הגمرا, אמר ליה קיסר לרבי יהושע בן חנינה, הקיסר שאל את ר' יהושע בן חנינה שהיה מקרוב למלכו, מי טעם לא אתנית לבי אבידן מודיע אתה לא באabi

שבכם יבואו לחור על הפתחים יקדמו גם להם, אלא הפירוש הוא שגם מן השמים יקדמו להם ולא יצטרכו למתנות בשර ודם, אלא שלפי זה קשה מדוע היא שאלת מילט כאן ליטית להו, הרי הוא בכלל לא קיל אליהם, להיפך הוא אמר לה שעלי ידי זכות הצדקה שהיא תנתן על ידי וזה היא תוכה שבניה לא יהיה וקיימים למונת בשר ודם, על זה אומר השפט אמרת שיתכן שהיא לא הבינה אותו, היא הבינה שהוא נתכוון לכך, ועל פי דבריה הוא תירצ' לה כי בכלל הדבר הזה שగל הוא שחזור בעולם.

אומרת הגمرا, תניא למדנו בבריתא, רמן גמליאל ברבי אמר, מן הפטוק (דברים יג) ונtan לך רחמים וرحمך לומדים, כל המרדים על הבריות מרוחמי עליו מן השמים שאחרי שנtan לך רחמים ואתה מרוחם אז "וורחמן" שהקב"ה גם כן יرحم לך, וכל שאינו מרוחם על הבריות אין מרוחמי עליו מן השמים.

וכעת הגمرا חוזרת לפוסקים של קהילת שהתחילה בהם, בזה שהאדם צריך לעשות בימי בחורוותיו כשהוא עדין בchein, (קהלת יב) עד אשר לא תהשך השם והאור מה הכוונה לא החשך השם והאור, זו פרחת והחומרם, שהשמש זהה פרחת דהינו המצח, שהמצח חלק ומזהיר יותר מכל חלקי הגוף ועל כן זה מכוונה לשמש, והאור זה החומרם, שהו תואר פניו של אדם, זה מכוונה באור, והוירח זו נשמה כפי שרש"י אומר כאן "נור ה' נשמת אדם", וככפי שהוא מבאר בקהלת הכוונה שהירח משול לנשמה שהיא נתונה לאדם את כח הראה, ועל כן כמו שהירח מאיר כך גם העינים זה אור העינים והיינו לפניו שהנשמה שלך ניטלת ותפסיק לראות, והכוכבים אלו הבלתיות אומר רשי' זהו הלחיים שהם מאירים ככוכבים, ושבו העבים אחר הגשם, זו מאיר עיניו של אדם שחולך אחר הבכי, שאור העינים מסתלק מן האדם על ידי הבכי, וזוז הכוונה ב"ושבו העבים אחר הגשם" שהעבים דהינו הגשם ישוב אחרי העבים, וזה מה חמאת השות כח וצורת רבות עליון, על זקנותו, אומר רשי' מהמת תשות כח וצורת רבות עליון, על כן ייחסו עיניו, וזה מה שקהלת אומר, שיעשה הצדקה לפני שיחתכו עיניו.

אורמת הגمرا, אמר שמואל, האי דמעתא הדמעה, עד ארבעין שני הדרא עד ארבעים שנה מה שהוא מקלחת והעדין מתפרק, מכאן ואילך לא הדרא אחרי ארבעים שנה הדמעה שבאה ומקלחת זה כבר לא חזור לקדמותו. ואמר רב נחמן, האי כוחלא דהיוון כחול כזה שהוא שם בעין, עד ארבעין שני מרווח עד ארבעים שנה זה מרפא את העין ומאריך אותה, מכאן ואילך ארבעים שנה ואילך אףלו מליא כאביסנא דגירדי אףלו שהוא מלא את העין בכהן כמו קורת האורגים, אוקומי מוקים זה רק עושה את העין שלא תתקלל יותר, אדווח לא מרוחות אבל לשפר את הראה זה כבר לא משפר.

שואלת הגمرا, מי קא משמע לנו מה הוא בא כאן להשמיונו לנו בזה שהוא אומר אףלו מליא כאביסנא דגירדי, שאפלו

שהוא מילא את העין כמו קורת האורגים. עונה הגمرا, דבמה דאלים מכחולא, טפי מעלי, שכמה שאותו מכחול שבו כוחלים את העין יותר עבה, זה יותר טוב,

עצי שבת פ' פרק שלשה ועשרים – שואל קג"ב ע"א ² חזדה

דף זה הודפס לראשונה הפטרי - כל הזכויות שמורות למחבר: יואל צבי ערערא,רחוב חזון איש 3, בני ברק 51502 נייד 03-5795243 טלפון 03-5795242 דף הגمرا ל Kohu בוקס

ברגלוין, כך מבאר כאן רשי", אוכל הרבה ותמצא האכילה בפסיעותך, שיזוק כחך, שעל ידי שהאכילה זה יחזק את فهو, שנאמר (ירמיהו מד) ונשבע לחם ונחיה טובים ורעה לא ראיינו.

אומרת הגمرا, אמר ליה שמואל לרבי יהודה, שיננא (מבואר בחגיגה ברף ט"ז) בಗלוון שהערוך מפרש שניינו והלשון שניון, מלשון חrifot, ששמואל אמר לו לרבי יהודה שהוא שיננא, דהינו שהוא חריף, ויש שם פירוש נוסף בשם השיטה מקובצת שווה הכוונה לשינויים גדולות, כיון שהוא לו שינוי גודלות על כן הוא קרא לו שיננא), שרי שקיד' תפתח את פיך ויעיל לחמק ותכנס את הלם לתוך פיך, מודיע, עד ארבעין שניין מיכלא מעלי שעד גיל ארבעים האוכל מועיל לו לאדם, מכאן ואילך משתי מעלי מגיל ארבעים ואילך השיטה מועילה, ועל כן כשהוא עדין צער או הוא אמר לו פתח את פיך ואוכל, שזה הזמן לפני גיל ארבעים, וזה יתן לך את הכח.

אומרת הגمرا, אמר ליה והוא גוזאה לרבי יהושע בן קרחה, ההוא גוזאה היה צדוקי וקראו לו גוזאה כיוון שהוא היה סריס, והוא בא לקנטור את ר' יהושע בן קרחה ואמר לו כך, מהבא לקרחונא כמה هو מהו המרחק מכאן עד הקרח, דהינו הוא רצה ללווג לו לר"י בן קרחה על שהוא קרח, על כן הוא שאל אותו כך, כך מבאר כאן רשי", (ואילו מרביבנו חנאנל משמע שקרחונאי זה שם מקום, והוא במיוחד שאל אותו כמה מכאן עד קרחונאי כדי לרמז לו שהוא קרח), אמר ליה ענה לו ר' יהושע, במהבא לנווניא כמו שמכאן עד הסריס, דהינו הוא קינטר אותו בחזרה, שאמր לו שהוא קרח או הוא השיב לו כמו מכאן עד הסריס, דהינו המרחק מנק אלוי זה כמו המרחק מנני אלין, דהינו מני לגוניא שאתה סריס, (ומרביבנו חנאנל גם בגין משמע שגוניא שם מקום, והוא רמזו לו שכמו מכאן עד גונונאי, דהינו שאתה סריס).

אמר ליה צדוקי (ס"א מינאה), ברחא קרחא בארכעה ברחא הינו תיש, והתיש הוא קרח, שכיוון שהוא לא מסורבל בצמר כמו הרחל על כן קוראים לו קרחא, אמר לו הצדוקי עז קרח הפרווה שלו אפשר לקנות בארכעה זווים, וגם כאן הוא התכוון ללווג לו לר' יהושע בן קרחה שהוא קרח, אמר ליה ענה לו ר' יהושע, עיקרא שליפא או כפי גירסת העורך המובהת כאן בצד "aicca shelipaa", והוא תיש מסורס, העור שלו בתמניא, בשמונה זו אפשר לקנות את העור שלו.

אומר כאן מרביבנו חנאנל, שר' יהושע התכוון כאן לומר לאוטו הצדוקי, שמהו שאתה אומר ברחא קרחא בארכעה, מוה עצמו ניכר שאתה סריס, שהרי ניכר שככל מה שאתה אומר כאן ברחא קרחא בארכעה אתה מתכוון לומר שזה יותר זול מעיקרא שליפא שהוא בתמניא, על כן אתה רוצה להחשב כאן את הסריס על הקרח, א"כ מכאן נראה שאתה עצמן באמת סריס, ועל כן הוא אמר לו "עיקרא שליפא בתמניא", שהפרווה של תיש מסורס אפשר לקנות בשמונה והובים.

חויה דלא סיימס מאנניה ראה הצדוקי שר' יהושע בן קרחה לא לבש את נעליו, אמר ליה אמר לו הצדוקי, דעת סום מלך, דעת חמור בן חורין מי שוכב על סום הוא מלך אבל הוא אדם בן חורין, ודמנעלוי ברגילוחי בר איניש ומ

אבידן, כי אבידן זה היה הבית שבו היו בני ישראל מתוכחים עם הצדוקים והבבאים בענין מקראות, בכל מיני פסוקים, ור' יהושע בן חנניה לא היה בא לשם כדי להתווכח עם הצדוקים והבבאים, ושאל אותו הקיסר מודיע הוא לא בא לשם כדי לנחל את הוויכוחים עם הצדוקים, אמר ליה ענה לו ר"י בן חנניה בדרך משל, טור תלג טור זה לשון הר, ותגלג' הינו מלשון שלג, דהינו שההר הוא כבר מלא בשלג, והוא התכוון לומר על ראשו של האדם שהוא שונן לבןין למרי, דהינו שהתקoonן לומר על עצמו שראשו כבר הלבין למרי, שהוא כבר ז肯 מופלג ועל כן הוא לא יכול להגיע, שחורי ני גם סביבות ההר (שחורי הינו מלשון מסביב) נילדין כבר גם כן הלבינו, וכאן הוא התקoonן לומר על הזקן והשפם שהם סביבות ראשו, הם כבר גם כן לבנים, לבוהי לא נבחין הכלבים כבר לא נובחים, והוא התקoonן לומר שגם קולו כבר לא נשמע, שהלשון כבר לא מסוגלים להמשיע قول גביה, מהנו לא מוחנן ושני כבר לא טוחנות, והוא התקoonן בכל להסביר על זקנותו, שזו היא הסיבה מדוע הוא לא בא לבי אבידן.

אומרת הגمرا, כי רב אמרי בני היישבה של רב אמרו, שהוא הוסיף עוד ואמר, **אדלא אבידנא בחישנא** על מה שלא אבדתי אני צריך לעמוד ולחשוף, וכוכנתו כאן לומר דרך האדם הזקן שהוא הולך כפוך ומתקגע וזה נראה כאילו הוא מփש איזה דין רשות נאבד לו, וזה הכוונה כאן במא שהוא אמר אדלא אבידנא בחישנא, על מה שלא אבדתי אני מփש.

אומרת הגمرا, תניא למדנו בבריתא, רבי יוסי בר קיסמא אומר, טבא תרי מטלת שנים טובים משלוש, והכוונה כאן שניי הרגלים של האדם הצער עדים על שלשת הרגלים של האדם הזקן, שהרי האדם הזקן לוקח לו משענת, מקל, לתוספת משענת, וזה כאילו יש לו שלשה רגליים. ווי לה **לחדרא דאולא ולא אטיא**, מפרש רשי" שווי לה הכוונה חבל עליה, ויש לו לאדם להתאונן ולצעוק ווי על אותה אחת שהוכלה ואינה חזרה.

שואלת הגمرا, מאו היא מה היא אותה הדר שבדיו לו לאדם להתאונן ולצעוק שהיא הוכלה ולא חזרה. עוניה הגمرا, ינוקתא אלו הם ימי העירות, ימי הבחורות, שם הולכים ולא חוזרים וכדי לו לאדם לזעוק ולהתאונן מודיעם הולכים ולא חוזרים.

אומרת הגمرا, כי **אתא רב דימי** כשרב דימי הגיע, אמר, **ינקotta כללא דוורדא** הבהירות זה כעין כתר של ורדים, סבotta הזקנות **כללא דhilfap**, מפרש כאן רשי" שזה אורטיה"א (הינו ספרד), שכמו כן מרביבנו חנאנל מבואר שזה יוק כזה שרייחו רע, שהינוקות זה כללא דוורד שרייחו נודף. ואילו הזקנות היא כללא דhilfap שזה יוק כזה שרייחו רע. בעורך הוא מפרש כפי שmobaa כאן בצד, שהילפָא זה קימשוניין, דהינו קויצים, שהינוקות זה כתר של ורדים, של פרחים יפים, ואילו הזקנות זה כתר של קויצים, שזה דויך.

אומרת הגمرا, תניא משמיה דברי מאיר למדנו ממשו של ר' מאיר, דוק בכבי תהנן בשיניך, ותשכח בניגרי ותמצא את זה ברגיליך, שעל ידי האכילה המרובה היה לו יותר כה

כל לבוא להקביל את פני רבי ברגל.

אממשיכה הגمرا לבאר את הפסוקים בקהלת, ואומרת, מה שכתוב (קהלת יב) ומגרו דלטים בשוק וגו', אלו נקביו של אדם, ומה שכתוב בהמשך הפסוק בשפל קול הטענה זה כשל קורבן שאינו טוחן זה הכוונה כאן שסוגרו דלטים בשוק, הנקיים של האדם כאילו סגורו, זה בשפל קורבן שאינו טוחן, שפועלות המיעים הפסיקו להיות תקינה, וזה מה שאומר שלמה המלך זכור את בוראיך ביום בחורותיך לפני שאחה מגע למאכז זה.

מה שכתוב, ויקום ל��ול הצפור, מפרשת הגמרא, שאפלו ניפור מעדרתו משנתו שאפלו ציפור יכולה להעיר אותה אישומו יבשויוה יילו הילוש

ישחו כל בנות השיר, שאפילו (קול שרים ושורות) [קול שרים ושורות] דומות עליו בשוחה אפילו קול של שרים שרות, והינו שאפילו קול נגינה דומה עליו בשוחה, מבאר יש"י בקהלת שהכוונה אליו זה שיחה, שהוא לא שם לב ליווי השירה וזה נראה בעניינו כشيخה, שהאונים שלו כבר לא קולות את היפוי של שירה.

אומרת הגمرا, ואף ברזילי הגלעדי אמר לדוד גם ברזילי הגלעדי אמר לדוד כshedod המלך רצה להביא אותו לירושלים שהיה מואלכי שלחנו (שמואל ב יט) אמר לו בן שמנים שנה אנבי היום, האדע בין טוב לרע, מכאן שדעתן של קנים משתנות שכבר זלי הגלעדי אמר שהוא בן שמנים שנה שהוא כבר לא מבחין בין טוב לרע, כי מכאן אנחנו רואים שדעתם של זקנים משתנית, שהם כבר לא מבחינים בין טוב לרע, וזה הכוונה אומר רשי"י בזקנה מרובה, שהוא היה זקן מאר, כפי שהפסק אומר שם שהוא זקן מאר, אםطعم עבדך את אכל ואת אשד אשותה שאמר ברזילי, מכאן ששפטותיהם של זקנים מתרפות מפרש רשי"י כאן שפירשו מתבקעות, כמו מנעל המרופט, שזה מתקבע, ורבינו חנןאל מפרש מתרפות הכוונה מתרבבות, שהשפותם מתשרבותם בלילה, וזה הכוונה של ברזילי הגלעדי שאמר שהוא לא יכול לטעום את טעם האכל, ומכאן אנחנו אומרים שפחותיהם של זקנים מתרפות, אם אשמע עוד בקהל שרים ושרות, מכאן שאוניהם של זקנים מתרבבות שהאזורים נהיית כבודת מלשנו, שהוא לא כבר לא שם לפ' לשרים ושרות.

אמר רב, ברזילי הגלעדי שקרא זהה בברזילי הגלעדי דבר שקר בזה שהוא אמר לא מסוגל לטוען יותר את אשר אוכל, וזה שקר, מודיע, דהחיא **אמתא דחויא כי רבי כי היהה** שפחה בבית רבי, בת תשעין ותרתין שנייה שהיא הייתה בת תשעים ושנים, והות טעמא קידרא והיא הייתה מומחה בתטעימת קדרות לדעת בדוק מה חסר כאן ואיזה טעם זה, הררי שבגיל שמונים ודאי שהוא עדין היה יכול לטוען טעם, על כן הוא אמר כאן שקר כיון שהוא לא רצה לעולות **תבשיטין ליה בדורות מאירלן טוילטן זיל דה**

רבא אמר, ברזיל הגלעדי שטופ בומה הוה, וכל השטוף בומה זקנה קופצת עליו, כך שהוא לא אמר שקר, שהוא באמת היה שונה מאדם רגיל, שכיוון שהוא שטופ בימה גלן גם בגיל שונים הוא כבר לא היה מסוגל לטעת את

שהולך אם מנעלים ברגלו הוא בן אדם פשוט, אבל דלא הא
ולא הא אדם שלא על סוס ולא על חמור וגם מנעלים אין
לו, דחפיר וככבר מב מיניה אדם שהוא חפור וככבר, דהינו
אדם המת, חשוב ממנו, כך אמר לו הצדוקי וזה גם כן היה
כך לנטניאו בזה שהוא ראה שהוא לא לובש את געלין.

אמר ליה ר' יהושע בן חנניה, גוזא גוזא סריס סריס, תלת אמרת לי תלת שמעת שלשה דברים אמרת לי, דעל סוס מלך, דעל חמור בן חורין, ודמנעל' ברגלווה בר איניש, תלת שמעת, אני גם כן אשמייך שלשה דברים, הדרת פנים וכן הדרת הפנים של האדם והזקן, שזה מהדר את פניו, שמחת לב אשה שמחת לב זה אשתו של אדם, (תהילים קכח) נחלת ה' זה בנים, ברוך המקום שמנעך מכולם, שכיוון שהוא היה סריס שאין לו לא זקן והוא לא נשוי וגם אין לו בנים אז הוא אמר ברוך המקום שמנעך מכולם שאין לך את שלשת הדברים האלה, וזה היה התשובה על שהצדוקי הקנייטו בשלשה דברים.

אמר ליה הצדוקי, קרחא מצוינא אתה הקרחה אתה בא לריב
אתה, אמר ליה ר' יהושע עירקא שליפא (סדריס מסורס),
תובחח, אתה הסריס אתה באת להקניטני ולהתוווכח אתי ולא
אני באתי להתכווכח אתך, ורבינו חנןאל אומר שהוא אמר לו
אני לא באתי להקניט אותך אני רק באתי להוכיחך, לחתך לך
תובחח.

ואומרת הגمرا, אמר ליה רבי שמעון בן חלפתא מפני מה לא הקבלנו פניך ברוגל בדרך שהקבילו אבותינו לאבותינו מודיע לא קבלנו את פניך ברוגל בדרך שאבוחינו הקבילו לאבותיך, מסביר כאן רשי' שהכוונה של רבי היה מה שמעון בן חלפתא לא בא לרבי ברוגל, ובדרך ענוה הוא אמר מפני מה לא הקבלנו פניך ברוגל כיילו שרבבי היה צריך לבוא לר' שמעון בן חלפתא, אמר ליה ענה לו ר' שמעון בן חלפתא לרבי, סלעים נעשו נוחותם, קרוביים נעשו רחוקים, משיתם נעשו שלש, משיטם שלום ביתם בטול, דהינו הוא התכוון לומר כאן שמחמת הזקנה הוא לא יכול היה לבוא לרבי ברוגל, ובגרונו ביאר

שלעים נעשה גבויים מסביר רשי' שלעים הינו שלעים
קטנים, נעשה גבויים, שפירשו זקנתי, וריבינו ניסים גאון באן
מפרש שלעים נעשה גבויים הינו שאפילו גבושות קטנה
דומה לעליו כהרי הרים, לא שהכוונה לומר שהוא עצמו נהיה
זקן, אלא שאפילו שלעים קטנים, גבושיםות קטנות בקרען,
דומה לעליו כמו הרי הרים, שהוא מפחר בדרך שם הוא יפל.
כמו כן קרובים נעשה וחוקים מפרש כאן רשי' שני פירושים,
פירוש אחד אומר רשי' קרובים נדים לי כרחוקם, ופירוש
זה דומה קצת למה שר' ניסים גאון אומר, שהוא אומר שהכוונה
היא לעינים שהיו רואים מרוחק ועבדיו גם מקרוב הם לא
רואים, פירוש אחר אומר כאן רשי' קרובים נעשה וחוקים
הכוונה שדרך הזקנים מהמת חלשות הם צרייכים להרחיק את
ברגוליותם וזה נראה ברובו וונשיין ברובו

משתים נעשה שלוש, משני رجالים נעשה שלוש, שהו נצרך
עכשו גם כן למשענת בתוספת לשני رجالיו, ומשים שלום
בבביה בטל, היינו כפי שפירש רשיי, והכוונה שתאותו בטלה
בגלאן הדיקנה, ועל כן כיוון שהוא היה כל כך זקן לכן הוא לא

עצי שבת פ' פרק שלשה ועשרים – שואל קג"ב ע"א ⁴ השרה

דף זה הודפס לשימושו הפרטי - כל הזכויות © שמורות למחבר: יואל צבי ערערא, רחוב חזון איש 3, בני ברק 51502, נתן להשגר פורטום או דיסק ל�רא והדפסה עצמית אל המחבר בכתבות הגליל או בסל 03-5795243

ותפר האבונה, אומרת הגمرا זו חמדה, והאביונה מלשון

תאהו, והיא הופרה.

אומרת הגمرا, רב בהנא הוּה פָסִיק סִידְרָא קְמִיה דָרְבָ וּכְהַנָּא לֵמֶד אֶת הַסּוֹר שְׁלֹו לְפָנֵי רָבָ, כִּי מְטָא לְהָאֵי קְרָא וּכְשָׁרָב כְּהַנָּא הָגַע לְאַוְתָה הַפְּסָוק גְּנִיד וְאַתְנָחָ רָבָ נָאָנָה, אָמָר רָבָ כְּהַנָּא שְׁמֻעָ מִינָה בְּטַל לִיהְ חַמְדָה דָרְבָ מִשְׁמָעָ שְׁרָב כְּנָרָא כָּבָר הָגַע לְזָקָנוֹת שְׁבַטְלָ לִיהְ חַמְדָה.

אמר רב בהנא, מאי דכתיב (תהילים לג) כי הוא אמר ויהי, וו אשה, הוא צוה ויעמד, אלו בניהם, שהקב"ה אמר ויהי, שעל ידי אמרתו של הקב"ה זה נהיה, ועל ידי שהוא צוה, רק על ידי זה "ויעמוד", אומרת הגمرا זו אשה וצוה ויעמד אלו בניהם.

ומבוארת הגمرا, תנא למדנו אשה חמת נוד מלא צואה, ופה מלאם, ומ"מ והבל רצין אחרית, זה רק בגל של הוא אמר ויהי", שלולא הוא אמר ויהי ודאי לא היה הכל רצים אחריה, על כן זה גיורת המלך שכך היה.

עוד כתוב בפסוק בקהלת, (קהלת יב) כי חלק האדם אל בית עולמו, אומרת הגمرا אמר רבי יצחק, מלמד של צדיק הצדיק נותני לו מדור לפיו לבנו, שכתו"ב אל בית עולמו" משמע שיש עולם מיוחד עבור כל אחד ואחד, שכל אחד מקבל מדור לפיו לבנו.

אומרת הגمرا, משל למלך שנבנמו הוא ועבדיו לעיר, בשחן נבנין בולין בשער אחד נבנין כשהם נכנסין לעיר נכנסים כולם בשער אחד, אפילו שהוא מלך והם עבדים מ"מ כולם נכנסים בשער אחד, אבל בשחן לנוין כשהם מקבלים את מקומ לינה בעיר, אז כל אחד ואחד נותני לו מדור לפיו לבנו, כמו כן כאן, כשהאנשים מתים כל אחד ואחד מת אותו הדבר, כולם מתים באותה הצורה, אבל לאחר מכן הולך האדם אל בית עולמו, כל אחד ואחד מקבל מדור לפיו לבנו.

ואמר רבי יצחק עוד אמר ר' יצחק, מאי דכתיב מה שכתו"ב (קהלת יא) כי הילדות והחרות הבל, אומרת הגمرا, דברים שאדם עושה בילדותו משותרים פניו לעת זקנותו, מבאר כאן רשי"ז שהו רוב תשמש שהאדם עושה בילדותו, זה משיחר פניו, הכוונה מכחיש את فهو לעת זקנותו, זו הכוונה כאן כי הילדות והחרות הבל.

ואמר רבי יצחק עוד אמר ר' יצחק, קשה רימה למת תולעת שבאה למת היא כל כך קשה, במחט בבשר החיה כמו מה שדוקרים בבשר החיה, כמו כן קשה הרימה למת, שנאמר שכתו"ב בפסוק (איוב יד) אך בשרו עליון יבאב ושם מדובר באדם המת, שברשו של המת כואב לו, שהרימה שאוכלת את המת כואבת לו למת כמו מהט בבשר החיה, שהמת מרגיש את מה שהרימה עושה לו.

אומרת הגمرا, אמר רב חסדא, נפשו של אדם מתאבלת עליו כל שבעה שניות של האדם מתאבלת על הגוף כל השבעה ימים, שנאמר ונפשו עליו תאבל שהנפש מתאבלת על הגוף שמת.

מבאר כאן המהרש"א, שהרי הנשמה יתכן שתזכה למדור בעולם העליון ויתכן שלא תזכה, ובאופן שהיא זוכה אין מקום

ובבבאי רעיין יעקב, יש פירוש באמצעות מדריך רב אמר שהוא אמר שקר, וכי אפשר להביא ראייה מזקן אחד לזקן שני, אלא אומר שם המפרש, שברזילי הגלעדי לא אמר שהוא זקן מאד ועל כן הוא לא יודיע לטעם בטעם האוכל, אלא הוא אמר בן שמוניים שנה אנכי היה, ועל כן אם יטעם עבדך את אשר שמי, ממשע מדבריו של ברזילי שהוא תלה את זה בגיל האוכל, והגילה שזו מדבריו של ברזילי והוא אמר רב שהו זקן שקר, שעל פי דבריו של ברזילי היה צריך להיות שכל אדם בגיל שמוניים נמצא במצב הזה שזהו הדריך העולם, ועל זה הביא רב ראייה שהו לא דרך העולם להיות כך, אלא שברזילי הגלעדי אמר שקר.

ורבא אמר בכך שלא, שברזילי הגלעדי באמצעות היה זקן יותר מן הרגיל בגיל שמוניים, ועל כן בתוב בפסק שזהו זקן מאד בן שמוניים שנה, וזה כאן בא לרמז שאין היכי גיל בן שמוניים בלבד הוא עדין לא היה צריך להיות במצב שהוא זקן מהו זקן מאי יותר ממה שצרכי להיות בגיל זה, ועל כן תירץ רבא שהוא בגיל שהוא שטופ בזימה ועל כן הזקנה קפיצה עליו.

אומרת הגمرا, תניא למדנו בבריתא, רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר, תלמידי חכמים כל ומון שמוקני חכמה נtosפת בהם, בתלמידי חכמים הכל הוא הפוך, שכל זמן שם מזקינים להיפך חכמתם מהתוספת, שנאמר (איוב יב) בישישים ואורך ימים זה רק תוספת לחכמה ותבונה, ועמי הארין, כל ומון שמוקני טפשות נtosפת בהן, שנאמר (איוב יב) מסיר שפה לנאמנים, וטעם וקניהם יקח, הרוי שאחננו רואים שישיים ואורך ימים זה רק תוספת לחכמה ותבונה, ועמי הארין, כל ומון שמוקני טפשות נtosפת בהן, הרוי שאחננו רואים של להיפך הזקנים טעם נלקח מהם, וכיון שיש לנו כאן סתירה בין הפסוקים אז הגمرا דרשא את זה ש"בישישים חכמה" נאמר על תלמידי חכמים, ו"טעם זקנים יקח" נאמר על זקני עמי הארץ.

משמעותה הגمرا לבהיר את פסוקי קהילת, כתוב בפסוק, גם מוגבה ייראו אומרת הגمرا שאפילו גבושות קטנה דומה עליו בהרי הרים שוגם גבושות קטנה בדרך עליו כדי הרים, אומר רשי"ז שהזקנים מפחדים מגבושים מדרכים ואומרם שהיא גבוהה.

עוד כתוב שם, וחתחתים בדרכ, אומרת הגمرا, בשעה שמהלך בדרכ נעשה (לו) (ב"ח) [לבו] תוהים מפרש רשי"ז תוהים לשון פחדים, שהוא מפחד בדרכ, שכיוון שהוא לא רואה טוב ולא יודיע טוב ללכת על כן נשעה לבו פחדים. ומה שכתו"ב בפסוק, יונאי השקר, זו קליבוסת זה עצם הירך, ומסביר רשי"ז בקהלת זהה מלשון הנצוץ הרמוניים, שהעצם של הירך כאילו מניצה וכובלטה, שבקונות העצם של הירך בולטת, ורשי"ז בקהלת ג"כ מבאר מדריך הפסוק מדרמה את זה לעצם השקד, שאין של שקדים ממהר להנץ לפני עיניו כל האילנות, על כן גם כאן יתכן שהזקנה תקוף עליו כשקד במאירות, ולפני זה "זוכר את בוראיך".

ויסתכל החגב, אומרת הגمرا, אלו עוגבות שעוגבות מתחילות לבולוט החוצה, וזה דומה עליו כמו סבל אומר רשי"ז, כמו שאבד, וזה הכוונה "ויסתכל".

ומורת הגמרא, פליגי בה רבי חייא ורבי שמעון ברבי יש
חלוקת בין ר' חייא לר' שמעון ברבי עד מתי המת יודע מה
דברים בפנוי.

וד אמר עד שישתטם הנול אחד אומר שעד סתיימת הנול,
עד אז עדין המת יודע, אבל אחרי סתיימת הנול המת כבר
א יודע כלום, ומה הכוונה כאן סתיימת הנול, רשיי אומר
שסתימת הנול זהו כיסוי האבן שהיו שמות על ארון האבן,
כיסויי הארון היה עשוי מאבן וגם הארון היה עשוי מאבן
זומן חזל, וברגע שמכסים את הארון על ידי האבן זהו
סתימת הנול, כך לומד רשיי, אבל רבינו תם לימד שסתימת
הנול אין הכוונה סתיימת הארון על ידי הנול, האבן שמכסה
וותחו, אלא עשיית המצבה מעל הנול, אחרי שתתמו כבר את
הארון, אחרי זה כבשים את המצבה שזהו סימון היכן הקבר
מצוא, והוא נקרא סתיימת הנול, ועוד או הנפש שומעת ויודעת
את כל מה שמדברים בפני המת.

חד אמר עד שיתעכבל הבשר, שעד כל זמן שהבשר קיים
ומור ריש"י יש לו לנפש צד חיות להבין, אבל לאחרי שהבשר
בר איננו אז כבר אין לו לנפש צד חיות כדי להבין ולדעת
מה מדברים בפנוי.

אומרת הגדירה, מאן דאמר עד שיתעכל הבשר זה שאומר
שהכוונה היא עד שיתעכל הבשר, דביתם שכחוב בפסוק
איוב י"ד אך בשדו עליו יכאנ ונפשו עליו האבל, היינו
ונח הוא למד מן הפסוק הזה שכל זמן שיש עליוبشر שין
ונפשו עליו האבל, שנפשו יש לה או צד חיות להבין כל זמן
ציש בשער, על כן הוא אומר שעדי שיתעכל הבשר עד אז נפשו
בדעתם את מה שדברים בפנינו.

וְאֵן דָּא מַר עַד שִׁיסְתָּמֶם הַגּוֹלֶל אָתוֹ מֵאַנְךָ דָּא מַר שְׁהַנְּפָשָׁה יְוָדָעָת
עַד שְׁנַתְּסָמֶם הַגּוֹלֶל, דְּכִתְיבָּ שְׁכִתוּב בְּפֶסְוֹק (קְהֻלָּת יְבָ) וַיְשַׁׁבַּ
עַפְרָה עַל הָאָרֶץ בְּשַׁחַיה וּנוּ' וְהַרְוחַ תְּשׁוֹבַ אַל הַאֲלָקִים אֲשֶׁר
תַּנְהַ, אֲכָ"כְּ הוּא לְוָדֵם מִכָּאֵן שְׁגַופוֹ שֶׁל הָאָדָם שֶׁהָוָא נִקְרָא
פֶּרֶ, כָּל זָמֵן שֶׁהָוָא עַדְיַין לֹא שָׁב אַל הָאָרֶץ, כָּל זָמֵן שֶׁהָוָא
עַדְיַין לֹא שָׁב אַל הַקְּרָעָה, עַדְיַין אֵין גַּם כֵּן אַתְּ הַחַצִּי הַשְׁנִי
שֶׁל הַפֶּסְוֹק שֶׁ "וְהַרְוחַ תְּשׁוֹבַ אַל הַאֲלָקִים אֲשֶׁר נִתְהַנָּה", אַבָּל
וְרָגַע שְׁגַופוֹ שֶׁב אַל הַעֲפָרָה, דְּהִיינוּ שְׁתַּמְוִוָּה כָּבֵר אַתְּ הַגּוֹלֶל אֶזְזֶל
וְיַדְךָ וְהַרְוחַ תְּשׁוֹבַ אַל הַאֲלָקִים אֲשֶׁר נִתְהַנָּה, שָׁאֵין בָּוּ עַד רֹוחַ,
עַל כֵּן הוּא כָּבֵר לֹא שׁוּמָע וְלֹא יָדַע אֲתָה מָה שְׁמַדְבָּרִים בְּפָנָיו,
וְזה נִלְמָד כֹּאן מִן הַפֶּסְוֹק.

משיכה הגمرا, לנו רבנן למדנו בבריתא, כתוב בפסוק קהלה יב) והrho תשוב אל האלים אשר נתנה אומרת בריתא בשליל מה צריך להיות כתוב כאן המילים "אשר תננה", מכאן נלמד תננה לו במו שנתנה לך, בטהרה אף אתה טהרה, כמו שהוא נתן לך את הנשמה בטהרה, שהיא הייתה ההורה ונקייה מכל עון, אף אתה, גם אתה תחויר לו את נשמה בטהרה וביה מצל עון

וומרת הגمرا, משל מלך בשר ודם שחילק בגדי מלכות עבדיו הוא חילק בגדי מלכות לעבדיו, ומהרשות'א מכאר אן שמדובר שהוא חילק להם את הבגדי מלכות האלה נשאלת שיוכלו להשתמש בהם, פקחין שבחו קיפלום הניחום בקופסא הפקחים שביהם קיפלו את הבגדים והניחו וותם בקופסא, אומר המהרשות'א שוראי שהם גם בן השתמשו

להתאבל על הנשמה, אבל על הגוף אמרו המהרש"א שהרי הגוף ג"כ בשעה שהאדם וכיה הרי הגוף גם כן קיים מצוות, אין לכך נמי הוא קיים את זה על ידי הנשמה, אבל הגוף הרי קיים מצוות, ומ"מ הגוף נركב באדמה, א"כ הנשמה מתאבלת על הגוף, שגם הגוף היה צריך לזכות, שהרי הוא קיים מצוות על ידי הנשמה ומ"מ הגוף נAKER באדמה, וזה הכוונה "ונפשו עליו תאבל", שהנשמה של האדם מתאבלת על הגוף.

וכתיב עוד כתוב בפסוק, (בראשית נ) ויעש לאביו אבל שבעת ימים, מסביר המהראש"א שמכאן נלמד שהאבל על האדם וזה זמן של שבעה ימים, וזה זמן האבלות, שכיוון שאמרנו כאן קודם שנשמרו של האדם מתאבלת על גופו אומרタ כאן הגמורא שהאבל הוא שבעת ימים.

**אמר רב יהודה, מת שאין לו מנהמאין, מפרש רשיי הכוונה
שאין לו אבלים שהיה צרכיהם לנחמו, דהינו שאין מי
שיתאבל עליו ועל כן לא באים לנחם את האבלים, הולבין
עשרה בני אדם ווישבע במקומו אומר רשיי במקום שאותו
אדם מת שם, ומקבלים תנחים במקום האבלים, וזה תיקון
לנשמו של המת שאין לו אבלים.**

וההරש"א אומר שלולי דברי רשי היה אפשר לומר באמת שהכוונה אין לו מנהמים, שאבלים באמות יש, שאפילו במקומות שאין לו לאדם אבלים שישבו שבעה אחוריו מ"מ הרוי אמרנו שהנשמה מתאבלת על הגוף, ועל כן יש אבלים, אבל כיוון שאין אבלים בפועל שישבו שבעה, על כן אין לו לאותו אבל דהינו לנשמה מנהמים, א"כ וזה הכוונה של רב יהודה מותש אין לו מנהמים, שכיוון שאין לנו כאן אנשים שיתאבלו עליו על כן אין מנהמים לאותו אבל, דהינו לנשמה שמתאבלת על הגוף, ועל כן הולכים י' בני אדם ויושבים במקומות וכשבאים ומנהמים את אותם עשרה שישבים במקום שמת על ידיך מותנחתת הנשמה על הגוף שמת.

מספרת הגמרא, והוא דשכיב בשכבותיה הרב יהודה היה אחד בשכנותו של רב יהודה שמת, לא היו לו מנהמנים שלא היו לו אבלים שישבו שבעה, ועל כן לא היו מנהמנים,

- דף קנ"ב ע"ב

כל יומה היה ר' יהודה בישרה כל יום היה רב יהודה מביא עשרה בני אדם, ויתבי ברוכתיה והיו יושבים במקומו, והיו מקבלים תנחים, לאחר שבעה ימים, ארוחוי ליה בחילימה דבר יהודה בא אותו שcnן לר' יהודה בחלום, ואמר ליה לר' יהודה, **תנוח דעתך שהנחת את דעתך שתנוח דעתך**, של רב יהודה שהוא הגימ אמר דעתן.

אומר המהר"ש"א שגם מכאן ראייה לדבריו כי שהוא פירש
כאן קודם, שאין לו מנהכים הכוונה שאין אבלים ועל כן אין
מי שינחם את הנשמה, שכאן אחרי שרב יהודה עשה כך באה
הנשמה בחלום לרבי יהודה להזכיר לו שעל ידי זה שהוآل קיים
כאן את הענין הזה שבאו לנחים, על ידי כך הנשמה התנasmaה
מאבלותה שהיא התבבלת על הגוף.

אומרת הגمرا, אמר רבי אחוי, כל שאומרים בפני המת כל הדברים שאומרים בפני של המת, יודע המת שומו, דהינו נפשו של המת שומעת את הדברים וידעת וambilנה, עד שישתלם היגול עכש הנגולל יסתם

הקלע.

ולמעשה שני הפסוקים האלה, בין הפסוק של "והיתה נפש אדוני צורה בצורו החיים", ובין הפסוק של "וاثת נפש אובייך יקלענהบทוך כף הקלע", אלו הם פסוקים שאביגיל אמרה לו לדוד המלך, אביגיל היהתה אשת נבל, וכשדוד המלך בא להרוג את נבל אמרה לו אביגיל את אותם הפסוקים, היא בא לא פיסי אותו והיא אמרה לו "והיתה נפש אדוני צורה באצורה החיים את ה' אלקין, ואת נפש אובייך יקלענהบทוך כף הקלע", ואביגיל היהתה אחת מן הנביאות, על כן זה נדרש כאן גם כן לעניין הרשעים, שהצדיקים הם בבחינת נפש אドוני צורה בצורך החיים את ה' אלקין, שהם מונחים תחת כסא הבוד, והרשעים יקלענהบทוך כף הקלע.

כף הקלע אומר רשי", וזה הקלע שעל ידו קולעים את האבן, יש לה כף שבתוכה שמים את האבן, וזה הכוונה כאן,

שהנשמה יקלענהบทוך כף הקלע. ושאל המלבים שם בשמויאל, שמדובר בתחום באמת "יקלענהบทוך כף הקלע", שהיה מתאים יותר לומר "וاثת נפש אובייך יקלענהעל ידי כף הקלע" ולא "בתוך כף הקלע", והוא מבאר שיש אפשרויות שהאדם כשהוא זורק אבן על ידי הקלע לאחר מכן כשהאבן נחה אז היא כבר מפסקה לעוף, והוא היא כבר מקבלת מנוחה, כאן הכוונה "יקלענהบทוך כף הקלע" שעכשיו כשהוא קולע אותה על ידי המkalע הוא קולע אותה גם כן לתוך כף קלע שני, שהקלע זורק את האבן לתוך כף הקלע שני ומהקלע השנישוב לתוך קלע אחר, כך שהאבן לעולם לא מגיעה למנוחתה, גם כן באנ' "וاثת נפש אובייך יקלענהบทוך כף הקלע" שהנשמה אין לה מנוחה, אלא היא נעה ונדה מקום למקום, וזה הכוונה כאן באילו מקרים איתה בתוך כף הקלע שהוא לא מגיעה למנוחתה, אין לה מקום מנוחה והוא נדה מקום למקום.

המהרש"א כאן אומר, שכאן גם מרומו סוד גלגול הנשמות, שנפשות הצדיקים נשומותיהם נשאות לאחרי שהם עולמים למלعلاה, הם נשאות גנוותה תחת כסא הבוד, משא"כ נשומות הרשעים מתגלגות שוב לעולם הזה, וזה הכוונה כף הקלע, שהם מתגלגות מגוף לגוף, שהקב"ה נותן לנשמה של הרשות עוד פעם הזרמנות الاول, בגלגול השני היא תתקן את מה שהיא קללה בגלגול הראשון, וזה מרומו כאן שיקלענהบทוך כף הקלע הכוונה מגוף לגוף, כך אומר המהרשר"א וזה גם כן מרומו כאן בפסוק הזה.

אומרת הגمرا, **תני** למדנו בבריתא, **רבי אליעזר** אומר, **נשנתן של צדיקים גנוותה תחת כסא הבוד הנשמות של הצדיקים גנוותה תחת כסא הבוד, שנאמר, והיתה נפש אדני צורה בצורך החיים, ושל רשעים זוממות והולכות, מאיר כאן רשי", מה הכוונה זוממות, מלשון זם, שהם חbowות בכית הסוחר, וכפי שסבירו כאן בצד על הגליון, והוא מבאר שמי שדריקנו קודם מודיע כתוב "בתוך כף הקלע" משמעה כאן שהנשמה נתונהบทוך כף הקלע, והמלאים מנענים את הקלע מצד לצד, כך שיוציאו גם הנשמה אסורה במקומה בתוך כף הקלע, ומצד שני היא גם כן נקלעת מצד לצד, וזה הכוונה זוממות והולכות, שהנשמה של הרשות קולעהבתוך כף הקלע וגם כן הולכות נעה ונדה מקום למקום, **[ומלאך אחד עומד****

בهم, שהם לא קייפלו והניחו את זה ב קופסה ולא השתמשו בהם כלל, אלא שכחם עשו מלאכות נקיות שזה כבבו לבגדי מלכות לעשות את אותם מלאכות, אז הם השתמשו בבדים, אבל כשהם היו צרייכים לעשות מלאכות מלאכות באללה שזה לא כבוד לעשות אותם בגדים מלכות, אז הם קייפלו אותם והניחו אותם ב קופסה, **טפשים שבhn**, הלכו ועשו בהן מלאכה, הטפשים עשו בהם כל מלאכות, גם מלאכות בזווית, ועל כן הבוגדים החללו, **למים בקש המלך את בלו** כשהמלך בקש בחזרה את כליו, שבעה שהוא השאל להם את זה הוא לא השאל להם את זה למן קצוב שיוכלו לדעת מהי המלך בקש, כך שהם תמיד היו צפויים להפתעה המלך יכול לבוא ולבקש עכשו את הכלים, וכך קרה שלימים בקש המלך את כליו, **פקחין שבhn החזירום לו בשhn מוגחין** הפקחין שהם לא השתמשו בבדים רק לצורך עבודה מכובדת, **או הם יכולים להחזיר את הבוגדים כשהם מוגחין, טפשים שבhn החזירום לו בשhn מלביבן הטפשים החזירום את הבוגדים כשהם מלוכלים כיון שהם עשו בהם גם כן עבודות בזווית, שמח המלך לקרו את פקחין, ובעם לקרו את פקחין,** הוא שמח על הפקחין שהם שמרו על הפקדון כפי שהוא צרייך, והשתמשו בו רק ל מלאכות מכובדות, וכעס לקרו את טפשים שהם ביזו את בגדים המלביבים והשתמשו בהם גם כן לצורך עבודות בזווית, על **פקחין אמר, ינתנו בלי לאוצר** והם ילכו לבתיהם לשולם, על הפקחים הוא אמר שהכלים יתנו חזזה לאוצר מאייה שהם לוקחו, והאנשים עצם ילכו לבתיהם לשולם, **על טפשים אשר, בלי ינתנו לבוכם, והן יתהפכו בבית האסורים, ואותם אנשים אותן טפשים הם**

עצמם יתהפכו בבית האסורים, וזה המשל. והນמשל הוא, **אף הקדוש ברוך הוא, על גוףן של צדיקים אומר, (ישעיהו נז) יבוא שלום ינוח על משכבותם והוא הגוף שהוא יבוא בשלום וינוח על משכבותם, ועל נשמתן שהיא נשלה לבוגדים הוא אומר (שמואל א' כה) והוא היה נשפט אדני צרודה בצורך החיים (וצריך להיות כתוב כאן גם כן סיום הפסוק) "את ה' אלקין" שההכוונה להצניעם תחת כסא הבוד, שהנשמה חזרה למקרה, והנשמה כאן נשלה לבוגדים שהם יתנו לאוצר והם ילכו לבתיהם לשולם, שהגוף יבוא שלום, ינוח על משכבותם, והנשמה הולכת לנוח תחת כסא הבוד, **על גוףן של רשעים הוא אומר, (ישעיהו מה) אין שלום אמר ה' לרשעים** (וכפי שרעק"א גורס כאן צרייך לומר "אין שלום אמר אלקי" ולא "אין שלום אמר ה'", כי למעשה יש שני פסוקים בישעה שאומרים "אין שלום אמר לרשעים" אלא שפעם אחת כתוב "אמר ה' לרשעים" ופעם שנייה כתוב "אמר אלקי לרשעים", וכשהנביא מדבר על נבוכדנצר הוא אומר "אין שלום אמר ה' לרשעים", וכשהפסוק מדבר על כל הרשעים, על אלו שאינם שבים בתשובה אומר הפסוק "אין שלום אמר אלקי לרשעים", א"ב אומר רעק"א בಗליון הש"ס שכאן שמודברים על רשעים סתם צרייך להביא את הפסוק של "אין שלום אמר אלקי לרשעים"), וזה הפסוק שמובא על גוףן של רשעים, שכמו של רשעים אין לו המליך מהם ילכו לבית האסורים, גם גוףן של רשעים אין לו מנואה, **"אין שלום אמר ה' לרשעים", ועל נשמתן הוא אומר, (שמואל א' כה) ואת נפש אובייך יקלענהบทוך כף****

ר' אחאי אמר אני אחאי בר יאשיה אמר ליה שאל אותו נחמן, ולא אמר ר' מריד עתידי צדיקי דהו עפרא וכי לא אמר ר' מריד שגמ גופם של הצדיקים עתיד להיות עפר, הוא למד את זה מן הפסוק "וישוב העפר על הארץ כשהיה", ז"כ אין גופך קיים, אמר ליה ר' אחאי בר יאשיה לר' נחמן מני מריד דלא ידענא ליה ומה הוא מריד שאינו לא מכיר אותו, ההינו שהוא לא סובר כמותו, אלא הוא סובר שהגוף של הצדיק כן נשאר קיים, אמר ליה ר' נחמן והוא קרא כתיב הרי פסוק הוא שכחוב וישוב העפר על הארץ בשהייה, הרי במריד למד את זה מן הפסוק הזה שכחוב בקהלת "וישוב העפר על הארץ כשהיה", אמר ליה ענה ר' אחאי בר יאשיה לר' נחמן דאקריד קהلت מי ש לימד אותו קהلت, לא אקריד ממשלי לא לימד אותו ממשלי, דבتاب שכחוב במשלי ממשלי יד) וركב עצמות קנאה, שפירשו כל מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרכיבים, כל שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרכיבים, רק מי שיש לו קנאה בלבו, רק הוא עצמותיו מרכיבים, אבל מי שאין לו קנאה עצמותיו ולא ורקיבים, ועל כן גופו של ר' אחאי בר יאשיה נשאר קיים. מבואר רשי שלפי זה מה שכחוב בפסוק בקהלת "וישוב העפר על הארץ כשהיה" הכוונה על מי שיש לו קנאה בלבו, אבל מי שאין לו קנאה בלבו עליו באמת לא נאמר הפסוק וישוב העפר על הארץ", שהוא באמת גופו נשאר קיים.

אמישיכת הגمراה, נששיה רב נחמן מישש אותו, את רב אחאי
בר יאשיה, חזיות דאית ביה מששא הוא ראה שיש בו ממש,
עמדו ליה אמר לו רב נחמן לרוב אחאי בר יאשיה ליקום מרד
גנוזיה דביתא שיקום רוב אחאי וילך לביתו, אמר ליה ענה
רו רב אחאי גלית אדרעטך דאפילו נבייא לא קריות גילת את
עתרך שגמ נבייאם לא למדת, ולא רוק משלוי, דכתיב (יחזקאל
ז) זיידעתם כי אני ה' בפתחו את קברותיכם שדורוקא
ישקהב"ה יפתח את הקברים רק או יוכלו המתים לקום
תחיה המתים, ולפני כן אין להם למתים רשות לקום
עלולות וללכת לביהם, ועל כן הוא באמת לא יכול ללכת
בביתו, אמר ליה שאל אותו רב נחמן והבהיר אבל בכל זאת
זה טוב בפסוק באדם הראשון (בראשית ג) כי עפר אתה ואל
עפר תשוב, אומר רשי"י, ושם כבר אי אפשר לומר שהולך
זוקא על הרשעים, שכל הגזירות שנגנוו על אדם הראשון
זה כולל את כולם, בין את הצדיקים ובין את הרשעים, וא"כ
זיך מתיישב הפסוק זהה שכל בני האדם ישבו אל העפר,
אמר ליה ענה לו רב אחאי, והוא שעיה אחת קודם תחיה
אתמתם שזה רק שעיה אחת לפני תחיית המתים, אז כולם
שבים אל העפר.

מבאר המהרש"א, שזה כדי שאחר כך יוכל כולם להבראות חדש בתחום המתים כייש מאין, ועל כן גם הצדיקים שבים אל העפר.

גלא שהוא מנסה כמו קושיות, קושיא אחת, מדוע מלכתחלה
זהו רק שאל אותו מדבריו של רב מרוי, מהפסקוק בקהלת של
וישוב העperf על הארץ כשהיה", מדוע הוא שאל אותו מן
הפסוק זה ולא שאל אותו מיד מן הפסוק של בראשית של
כיב עperf אתה ואל עperf תשוב".

ג'וד הוא מנסה למשוך מזה שמיד כשהוא בא אליו הוא

בסוף העולם, ומלאך אחר עומד בסוף העולם, ומקלעין נשמתן זה לזה], כך שהם גם זוממות, הם גם חשבות בבית ההסוחר, וגם כן נקלעות מסווג העולם עד סוף העולם, שנאמר ואת נפש אובייך יקלענה בתוך כף הקלע, וככפי שמבואר כאן מצד זהה הדירק מודיע כתוב "בתוך כף הקלע" משמע שהם גם זוממות (קשורות בבית האסורים בכף הקלע), וגם נקלעות מצד זאת.

אומרת הגمرا, אמר ליה רבה לר' נחמן ושאל אותו, של בינונים מי, מה קורה עם נשמהות של בינוונים, למדנו נשמהות של צדיקים גנווזות תחת כסא הכבود, של רשעים זוממות והולכות ונקלעות בתוך כף הקלע, אבל מה עם נשמהות של בינוונים.

אמר ליה ענה לו רב נחמן, **איiba שכיבנא לא אמרו לבו חי** מילתא והכוונה כאן זה "אי שכיבנא לא אמרו לבו", דהיינו טוב עשית ששאלת אותה, כי אם היתי מת כבר לא הייתי יכול לומר לך את הדבר הזה מה קורה עם נשמהם של בינוינוים, הבci אמר **שמעאל**, אלו ואלו לדומה נספרין בין הבינוינוים ובין הרשעים נמסרים לדומה, וכפי שהרב נסים גאון אומר, שהמלך הממונה על הרוחות דומה שמו, הללו יש להן מנוח נשמות הבינוינוים יש להם מנוח אצל מלך דומה, אבל הללו הרשעים אין להן מנוח, שמלך דומה לא נתנו להם מנוחה.

שואל כאן כבר המהר"ש", שהרי למדנו בוגרמא בראש השנה שהקב"ה מטה כלפי חסד, ונשומותם של בינונים אם הם באמות מהצעה על מהצעה או הקב"ה מטה כלפי חסד ונותן להם דין של צדיקים, "וב" מדוע כאן אנחנו אומרים שגם הם וגם הרשעים נמסרים לדומה, מדוע הם לא וכוכים להיות צריכים בצרור החיים כצדיקים, אם הקב"ה מטה דין כלפי חסד.

ועונה מההרש"א, שכל הדין של מטה כלפי חסר זה רק בדיון שיחיה לעתיד לבוא, אבל בעולם הנשומות להיות גנותות תחת כסא הכבود, לוזה הם לא זוכים. רק צדיקים גמורים וכוכים אלה, והבינותים עדין נמצאים אצל מלאך דומה, ושם יש להם מנוחה, אבל הם לא מגיעים להיות גנותות תחת כסא הכבוד רק בדיון של לעתיד לבוא.

אומרת הגמרא, אמר (ליה) רב מרי, עתידים צדיקים דהוו עפרא גם גופם של הצדיקים עתיד להיות עפר, דכתיב (קהלת יב) וישוב העפר על הארץ בשחיה, וזה הפסוק שלמדנו קודם בקהלת, ולומד מכאן רב מרי גם גופם של הצדיקים עתיד להיות עפר, שכל הגופות, שהם נקראים עפר, ישבו להיות עפר.

מספרת הגمرا, הנהו קפולאי היו חופרים דהוו קפלַי באדרעא
דרב נחמן שהיו חופרים בקרקע של רב נחמן (כנראה
בחצירו), נחר בהו رب אחאי בר יאשיה שרב אחאי בר יאשיה
הייה קבור שם, ונחר בהו, הכוונה שהוא גער בהם, כנראה
שהוא היה קבור שם והם הגיעו לקבתו, ואז הוא גער בהם
מדוע הם חופרים את קברו, אטו ואמרו לה לרב נחמן באו
אותם קפולאי (אותם חופרים) ואמרו לו לרב נחמן נחר בן
גברא צעק עליינו אדם אחד שקבור שם בקרקע, אתה בא רב
נחמן ואמר ליה ואמר לב אחאי בר יאשיה מאן ניחו מרד מי
הוא האדון (דהינו שהוא של אותו מי הוא), אמר ליה ענה

עצי שבת פ' פרק שלשה ועשרים - שואל קג"ב ע"ב ⁴ השדה א'רנה

דף זה הודפס לראשונה על ידי זכייה © שופרות לחובב: יואל צבי ערערא,רחוב חזון איש 3, בני ברק 51502 נייד 03,5795243 טלפון 03,5795242

של "וישוב העפר על הארץ" אומר מהרש"א וזה הולך גם על צדיקים, לא כפי שרשי"י אמר שה הולך ודוקא על הרשעים שהם יש בהם קנא, וזה הכוונה רקב עצמות קנא, לא, ש"וישוב העפר על הארץ" הכוונה על חלק הבשר, על חלק האם, על אדם שהוא היה לא טוב לבריות, לא מספיק טוב לבריות עכ"פ וזה כבר סיבה שהבשר יركב, משא"כ העצמות והנסמה והן נשאר, ורק מי שיש בו קנא גם עצמותיו מරקבים, ועל כן אמר רב אחאי בר יאשיה לר' נחמן עצמותיו נשארו קיימים.

אח"כ הוא מישש אותו וראה שיש בו גם כן חלק נוסף, שחווץ מהעצמות יש בו גם כן בשר, על כן הוא אמר לו ליקום מות, שהרי כל החלקים קיימים בך, יש לך גם כן הנשמה קיימת, וגם כן עצמונייך קיימות, וגם הבשר קיים, א"כ הרי אתה יכול לך וללכת לביתך, אז הוא ענה לו שאין להם רשות לעלות, שציריך מפתח מיוחד מהקב"ה, שבידו מפתח של תחיית המתים, וכל זמן שהקב"ה לא פתח להם את קברותיהם אין להם רשות לעלות.

אח"כ הוא שואל אותו, הרי באדם הראשון כתוב "כִּי עָפֵר אַתָּה וְאַל עָפֵר תִּשׁוֹב", מבאר מהרש"א, שם כבר מוכרים לנו ר' שהכל ישב אל העפר, שהרי אדם הראשון כל גופו נעשה מן העפר, גם העצמות היו מן העפר, וכשהקב"ה אומר לאדם הראשון שככל גופו הנעשה מן העפר ישוב אל העפר, כבר אי אפשר לומר שהכוונה רקב על הבשר, אלא הכוונה גם על העצמו, שהכל ישב אל העפר, והרי אומר מהרש"א אנחנו מוצאים שוגם אדם הראשון נשאר גופו קיים, כפי המשעה שמובה באדם שנכנס למערת המכפלה וראה שם שאדם הראשון שוכן קיים, על זה הוא ענה לו שאין ה' נמי כל הפסוק של "כִּי עָפֵר אַתָּה" מודובר על שעה אחת קודמת תחיית המתים, שرك או הכל ישב אל העפר.

א"כ כבר מישוב מודיע מלכתחלה הוא שאל אותו מר' מרין, שם משמע שהעצמות לא יהיו קיימים, שהוא עדין לא יידע שיש לוبشر, ורק לאחר מכן כשהוא מישש אותו והוא ראה שיש בו גם כןبشر אז הוא שאל אותו מודיעו לא הולך לביתו, ולאחר מכן הוא שאל אותו מן הפסוק של אדם הראשון שמשמע שהכל ישב אל העפר, ועל זה הוא תירץ לו שהוא שמאם.

יהיה רק שעה אחת קודמת תחיית המתים.

אומרת הגمرا, אמר ליה החוא צדוקי (מיןא) לרבי אבוחו ושאל אותו, אמרתו אתם אומרים, נשמתן של צדיקים גנוות תחת כסא הכבוד, נשמתהויהם של צדיקים גנוות תחת כסא הכבוד, וא"כ אובא טמיא היבא אספוק לשמויאל בנידרא, הרי מובא בנו"ך שהבעלה האוב העלה את שמויאל על ידי נגידא, על ידי אוב, (אובא טמיא פירוש אוב שמעלים את התמים על ידי עצם, טמיא פירשו עצם).

מבאר בכך מהרש"א, שהוא וראי שאמ' נשמויאל היהת תחת גנווה תחת כסא הכבוד, שבעלט האוב אין לה גישה להביא את נשמויאל מתחת כסא הכבוד לקרקע, א"כ בהכרח שהנשמה לא גנווה תחת כסא הכבוד.

עוד אומר מהרש"א, שהרי כתוב שהוא העלה את שמויאל הארץ, והרי אם הנשמה גנווה תחת כסא הכבוד לא מתאים הלשון של העלה את שמויאל, אלא היה צריך לומר הורידה אותו

שאל אותו את הקושיא מודיעו הוא שאל העפר, הרי בהכרח שהוא כבר ידע שיש בו מששא, א"כ מודיעו א"כ אומרת הגمرا גשישה וראה דעתה ביה מששא, הרי מלכתחלה אנחנו רואים מזה שהוא שאל אותו שהו הבין שיש בו ממש, אחרת מה הוא שואל אותו מודיעו הוא לא שאל העפר, הרי יתכן שהוא באמת כן שאל העפר, ואם כן מודיעו הוא היה צריך למשש אותו.

עוד מקשה מהרש"א, מודיעו הוא אמר אל הפסוק של "וישוב העפר על הארץ" שה הולך על הרשעים שיש קנא בלבם, הרי גם כאן הוא יכול היה לומר את אותו התייחס, שה הולך על שעה אחת קודמת תחיית המתים כמו שהוא אמר ב"כ עפר עתה ואל עפר תשובי".

ומכח כל הקושיות האלה מבאר בכך מהרש"א, שלפי מה שמבואר בהמפלת, שלשלת שותפים באדם, האב והאם והקב"ה, מהאב יש לו הלובן שמננו עצמות וגידים וצפרנים ומוח שבראשו ולובן שבעין, ומהאם יש לו אודם שמננו עור ובשר ושרוטות ושהור שבעין, והקב"ה נותן בו רוח ונשמה וקלסתה פנים וראית העין ושמיית האוזן ודברו פה והילך רגליים ובינה והscal, דהיינו בקייזר מן האיש עצמות וגידים, וכן האשה אודם הוא בשם, ומהקב"ה הנשמה, אומר המהרש"א שלשלת החלקים האלה הם כנגד שלשלת באדם, שמדת האשה של אודם הוא בשם והם כנגד טבות לביריות או להיפר, ומדת האב שיש בו, גידים ועצמות, וזה טוב לעצמו, שהאדם טוב לעצמו, שהוא יכול להיות רע לעצמו וטוב לעצמו, והחלק של הנשמה וה טוב לשמיים, ואלו יכול לזכות המדאות האלה טוב לביריות טוב לשמיים וטוב לעצמו וזה כל אחד כנגד החלק שיש בו, והצדיק שהוא בכל שלשתם טוב, דהיינו טוב לשמיים טוב לביריות וטוב לעצמו, והוא יכול לזכות בכל אלה, על כן כל אלו יכולים לה庵ד, וגם נשמויאל תרד לגיהנם כיון שהוא גם כן רע לשמיים.

ולפי זה מסביר מהרש"א את הגمرا באן, שכשרב נהמן ראה אותו הוא הבין שעצמותיו קיימים, והוא עדין לא יידע שגם קיים, ועל כן הוא שאל אותו מר' מרין שרב מרין אמר שעתידים הצדיקים להיות עפר, והבין רב נהמן מדבריו של רב מרין שgam העצמות יהיו עפר, ועל כן הוא שאל אותו הרי רב מרין אמר שgam העצמות יהיה עפר וא"כ איך אתה קיים, על זה והוא ר' רב אחאי בר יאשיה שהוא לא מכיר את רב מרין, שהפירוש בפסק של "וישוב העפר" זה לא על חלק העצמות, והר' רק על חלק הבשר, ורב נהמן עדין לא יידע שאצל רב אחאי בר יאשיה גם הבשר קיים, כי הם דברו עדין רק העצמות, ועל כן הוא הביא לו את הפסוק ממשלי ש"ריש בעצמות קנא", שככל מי שיש לו קנא בלבו רק הוא עצמותיו מרכיבין, אבל מי שאינו לו קנא בלבו עצמותיו אין מרכיבין, והפסוק של "וישוב העפר על הארץ" וזה הולך על חלק הבשר, שהוא גם הצדיקים יכול להركב, שرك מי שזכה להיות מיוחד טוב לביריות רק הוא זוכה שהבשר נשאר גם כן קיים, על כן הפסוק